

Шаровый сардор.

Титовский.
Алибаев.
Баймаев.

Мазмуну

v	том. темасы	Бетти
1.	Тарихий сөздөр	4
2.	Тилгүкалди багдарына айткан кечемме	7
3.	Корутбай баатырдын асар андыдагы сөзү	7
4.	Түркстандагы сүзү алган сөз	8
5.	Балбай баатырдын аршаны	12
6.	Ал заман	14
7.	Көём кымы	25
8.	Качкын	26
9.		

Мазмундагы материалдар: (Түгө)

Тышбектен, К. Байжановдон, ^(Токмоктон) А. Абрах-
мановдон жана 1923-ж. Таласстан
Эркебай Бердибаевден Солтоноев и/и
Миртахов жерин алган.

№512/293

32077

293

РОСШИВАТЕЛЬ

ГОРОД

а.с. 2.53

УЧРЕЖДЕНИЕ

№512 - Атабеновдон би
зилга
Танибек ов, (Анибек ов) Бай

ДЕЛО

Тарих Седор жана
Бирнар

ОТ

ДО

Примечание

№ _____

ТАШКАВРОМ

Мазуней

семей

1) Старинный сохор
мана орияр.

1-32.

1 листин асгравитинде.

1928. март.

Индия. гандар.

Б. Селеменов.

Н. Клепачков.

İŞ PLANI.

KÖŞÜMÜ.

E. Q. I. K. R. BİLİM BÖLÜMUNA.

TARİXİN SÖZDÖRDÜ QANA BALIĞ AQBİNDİN BİLLARIN TARTIRKE
ALU TÜRALLİ İŞ PLANI.

1. Eski tarix söqjalar turalu ar türlü el ьrlar
2. Sьqььь qandьn çee çoolaqanь/ 12/3 çyь.
2. Sьqьььqandьn valdarьna ajtqan kegeesi.
3. Noxuzvaj vaatьrdьn oler aldynda ajtqan sozu.
4. Turkstanda örus alqandan son
5. Balvajdьn armanь. Murun vazьlyьr qalqan.
6. Al zaman
7. Qojon çьlyь.
8. Qacqac
- 9.

II. Ar tyrdyy eski majda ьrlar.

1. Sьqьььqanqa elgen valdarьn viree uqturqanь.
2. Çeerece cesendin zamanьnda ajtylqan vьg ьr.
3. Tolee Bajdьn sьncьlyьqь.
4. Asanvajdьn sьncьlyьqь.
5. Ycyke, Tylykь.

III. Tarixь angemesler.

1. Qьrçьь qьrç qьzdan taralqan.
2. Qazaq loludan taralqan.
3. Olonvajьr qьzdyн angemesi.

4. Күн туңуз çана Барақ қандын әнгемеси.
5. Talastan қалмақтардын көккену.
6. 1800-1882-çылда тун çақ қырқындар.

B.

1. Сары ат, көк сары ат.
2. Çети қарақсы.

IV. БАЛЫҚ АҚЫНДЫН МАЈДА ЫРЛАНЫ.

1. Ақыбек датқаға айтқань.
2. Talasta бир атқа қарап ырдаған.
3. Балық ақындын Talastan Сујге көккөнде ырдағань.
4. Суј менен Көл манартарын мақтағань.
5. Парқаналық Алымқұл ақын менен айтқань.
6. Айтке ақын менен айтқань.

Дурус: Қолдоғ уулу

Асыл нұсқасына көсурме туура деп: Мұртақ уулу.

24/II 1928-çыл.

TARIX SÖZDÖR.

I. Eski tarix öqujalar tuuralu ar tyrdyy el
yrlary.

Сындыс қандын сөо сөолақаны. I/II-II сүз ара-
сында/.

Сындысқан сөо сөолар қол сүргүзгенде ұшундај
болқан екен:

Ақ асава қалтырды,
Ајдын beti қалтырды,
Көк асава қалтырды,
Күндын beti қалтырды;
Сагајнақа сақтапыр
Савызарқа сақтапыр.
Сылыс қында сындырар,
Баргеги күмүс ај балта
Он қақында сындырар,
Сыл жүрүтү түрөктөј,
Күлүмсүрөп сындырар,
Қалқандарын қарқайтыр,
Туулқақа вағ тастыр,

I/ 1896-сылда Сүј қантону, Кетмалдынын тоосунда
атақтыу Тыныбек ақын айтқан.

Темір, болот кийинип,
 Алтын севе, сьг сая
 Ошуроого иленип,
 Қароытында сьг нажда,
 Қасьбрагча сөө қайда,
 Ала најрақ сьг нажда,
 Альбарча сөө қайда,
 Сундураған најза тартраған,
 Саздап сөдон қасраған.
 Силтегенін тартраған,
 Ськьльр сөдон қайтраған.
 Үстындегы кек зот,
 Үркүр қасқан далай сурт.
 Астындағы тұлпар ат,
 Ај ааламға салған орт.
 Ајдырған қорқолор,
 Альманда далай сурт.
 Тұлпарларын қаратыр
 Түг-түг қасын қаратыр,
 Қас қайтарған сурт болсо,
 Қан сургузур талатыр,
 Қамырдај сая тартыр
 Мондырдеј қьльр оқ атыр,
 Қьльетууну қьжратыр,
 Қьстай суртун ыјлатыр,
 Сооттууну сојлотыр/
 Едил менен қайықты,
 Саадақтыуну зарлатыр,

Sajsargaq qoo bolso,
 Indistandy candatyp,
 Kyn batygtu cuulatyp,
 Saltanatan sajlattyp,
 Salqylysqan qerandy,
 Taqtan ajrtp qyrattyp.
 Baqyndyrdyn cyroytty, ✓
 Baary qurttu qadatyp,
 Soleqoj tartyp on atyp,
 Qolcuqan ojondon,
 Onun qabat bir atyp.
 Onqo tartyp qol atyp
 Solquldaqan erenden,
 Begin qatar sulattyp.
 Bettetkenin qutqarvaj,
 Qajsaqanyn qulattyp,
 Sынqys qandyn qerandar,
 Asman, qerdi cuulatyp.
 Telegej tegiztag-talqan,
 Getim bala, qesirdi
 Gurqurattyp yjlatqan.
 Aq asava qyzyl tuu,
 Aj aalamdy qan basqan.
 Ajdyn beti byz-suu.
 Kək asava qyzyl tuu,
 Kəl darija qan aqqan,
 Kyndyn beti byz-x suu.
 Sынqys qandyn kəj qazqa
 Cyrgen qerin kynde suu.

Сынқар

СЫРАС ҚАНДЫН БАЛДАРЫНА АЈТҚАН
КЕРЕЗІ.

Qulaly taptap quş qyldym,
 Qujuqqan taptap tuş qyldym,
 Tel quş taptap quş qyldym,
 Tentegin şyşyr şurt qyldym.
 Birlikterin bolwoso
 Qulaly keter quşuna,
 Qujuqqan keter şartuna,
 Telquş keter şerine,
 Tentigen keter eline.

3. NORUZBAJ BAATYRDYŇ GYOR ALDYNDAGY
 АЈТҚАН СӨЗІ . xx/

/ 1848-ç./

Qazaqtyn baatary Noruzaj qyşqyrdyn qoluna
 tuskenden son, el-şurtu oqulup Noruzbajdan-
 -Murunqu şylqş elciler warty-dese,
 -Şaman Qarandy şajlaqan,
 Orunbekti oşrondoqan,
 Şubanbekti sulatqan,
 Qalpaqtş talpaq qylqan,
 Qolum uşu degen.

xx/ 1896-şylda ataqtuu Tyşbek aqyn aytqan.

-Ата

- Отын неге дері-десе,

- Қызындын кәсіміне дара деген.

- Ене арманым бар?

-Төрт арманым қалды:

Бірінші арам бајқа барған қоқ, екінші
берзентім қалған қоқ, үсінші, тоқсон төдегі
бул асылған қоқ. Төртінші, алты ата алағ
баласын артына салып, Еділ-Ғажық, Сары арқадан
орус менен беттеспедім деген.

Мумтақ уулу.

4. ТҮРКСТАНДЫ ОРУС АЛҚАНДАН СОҢ X/
/1865-ж./

Көңге ікен ет сөггендей кекіріп қыры,
кее бiрi болот, суу тазылап кетіліп қыры,
арстандар тоқосларда рааналап қыры, сөсқолор
деңге сықыр өкүгүр қыры, таанан мусулмандан
қарып асты, Олажатары алқандан соң Ташкенті
басты, Қоқондон амыр-лағкер келіп, екее бiр

x/ 1923-жылы Таластың қажлоосу Суусамырда
Молдобай Атанек уулуынан қызылған. Мунун Мол-
добай 1888-жылы Ташкентке Оқундоқо деген
қазық ақынынан үйренген. Бул Ақындоқонун
бiр кын, бiр тын ырдаят екен.

bir-birisine qarşyлаагы. Eki darija moos urup talagqandaj, eki aqьdaar betme-bet bolup uruqqandaj Qapьr menen musulman aralaş, zьjqrлаагыр eki too soqquqqandaj, esepsiz musulmandan qapьr olyd. Musulman qapьrlardan otkem keldi. Arstan Sьdьq tere qaradar bolup, Alьmqu al majdanda gejit eldy. Esepsiz musulmandь qapьr urdu, шьltьq emes, musulmandь qapьr urdu. Taqьdьrьna teq qojup bir aldanyн, slam eli atьnyн mojnun burdu. Din musulman gondoј boldu. Qapьrlar taşьp aqqan seldeј boldu. Mьdjat qalqan buqaradan padьza qasьp, konylyn musulmandьn çerdeј boldu.

Qudaj bergen Momunbek, Bajtik datqa, aq padьzaqa barqany tyşken qatqa. Şamnadьqь kɵrbɵgen çeti tegi, ekym boldu bulaqdaj bek zaatqa, kuyje mindi datqalar qojup çotqo. Tenirine towekel qьlyp tyşty çolqo. Kelgen sart, qazaq çaqь-laryн, çenettyx orus ajdap Petrowqo. Şьluu kyn ye aj teqson qaştaj bolup, waatьrlar bara çatьr kişideј bolup, Petrowqo 3/4 datqalar çyre berdi. Torqo tyşken aq şumqar qaştaj bolup, asьq kyn waştarьna tuman bolup, Ыjlaj-Ыjlaj çeneldy Petrowqo. Bul çerdi qajьp kɵrmɵk kymen bolup, ar kimdin qajьqь tyşty oz waşьna. Qьzьl çyzy çuuldu kɵz çazьna.

Ань bulax bul çurttu kɵrbɵjt qo деп,

Барсаньз бир ангеме сөз ваşьна.

Тырлуу-тырлуу өзектун çуур çурды,

Çан асуулу, qajьqьluu болуп çурды,

Ёми булар бул қуртту көрbody деп,
 Ёлымға датқаларды қотур қурды,
 Қызыл көктен кирер ваагына
 Қыс келсе, қарамажды асагына.
 Датқалар бир кун, бир тун сапар қылып,
 Қетиги Түркстандын саагына.
 Орустун ким биледи андай оюн,
 Барса келбес деғеди айтқан айын.
 Датқалар Түркстанда бир кун тутур,
 Zijarat азиреттин қылы қаварын:
 Айтдан аяланайын Қулқоқоқмат,
 Қолумда қарылардын биз болдуқ венде.
 Тоқсон тоқуз мағажық көктун ата
 Биз қарыра бергејсин озуң медет.
 Түркстан қара тоонун улуғи елен,
 Керемет қер қузунө қылып елем.
 Түркун қатун қызылса қолдојман деп,
 Мекен қылып түркстанды турдум елем
 Арстан вава сақтақын қузугумды.
 Китептен еситемин қызықынды.
 Қарна болуп аман-есен сақтабасаң,
 Туз нарсим мусулмандан узылынды.
 Түркстан қылым тоонун улкөну елен,
 Кисуу меке саардын серкеси елен,
 Қаратқан бир алданын еркеси елен.
 Ёми tilekt tileјmin Муқамбеттен,
 Қалас қыл нур бетинди қажық дарттан.

Qoldej kor ajlanajyn Qoçoqmat,

Ye çyz altymyş min pajqambarlar tert min etkenⁿ

Bu buldu bendelerdin qarap als,

Öjlebe musulmandan bizdi qarap,

Aziret Abuubakir, Omor, Osmon,

Paana bol şex qudaa tert calbjax,

Emi bizdin aq pejliziz ajran daqş

Bolboso ozunyzden qajran daqş.

Qoçoqor ata qoldej kor Cымgenttegi

Çar bol sanşyş vajlar sajrandaqş,

Qapalyq qajqş tyşken munluqtuu çyl

Qalqanнан artыqсань korgon нь жыл.

Çыжылыр çurttun ваарь Туькстанда

Амандашқан датқаларға сөздөры бу.

Ат қажыһа minden озгон tulparым

Çyz çamanға арызды бир parlarым.

Çurçurap usup ваарь qajra qajтыр,

Тууруға qonqоjsuzdar çurçarлығым.

Qolu bal ustaqan varmaqтарым,

Duşmanға qorqоғundaј salmaqтарым.

Qatar çerge ajdaldы vajgelerin,

Aman-esen kelgejsin датқаларым,

Ваатырлар, mindin tulpar varasым

Азыр bolduq sizderden kydor yşgon.

Aman-esen kelgejsiz çurt çesi

Tuz nasibe sizderge bolqој bizden.

Soltonej.

5. БАЛБАЖ БААТӨРДӨН АЙМАНЫ.

/1375-с./ X/

Орустан Балбажды қулқадан қармап алып,
Алматыға алып барат. Анда өзүн өлтыре тұр-
ғаннан билгенден кижин айтқан армань екен.

Минген атым сурасан,
Ажақтуунун тұлпары,
Салқан қусум сурасан,
Қанаттуунун қумқары.
Мен сұнақты сурасан,
Көр қырқыздан сырттань.
Туркы құртум сурасан,
Қалың буқы сultanь.
Тул минип туу ұстап,
Туурдан уотум қол бақтап.
Қол бағтадым Алажқа,
Қоғтоттум тұлпар далажқа.
Оқ қумуғадым Ормонқо,
Оролуғтум қантажқа.
Сапар сектим Алтайға,
Саламдаға қажтқанань,
Сажақтан соро Баатажқа.

x/ 1303-сұлда Тоғмоқ шаарында Қанкелди
Байқан уулу айтқан.

Qurmanqoqo, Qulqoqac,
 Qulaqamda kestirip,
 Qalinqaman soltoqo.
 Qarastırqan cunaqtı,
 Solto tygyp araqı.
 Bijligim qetken Alajqa,
 Bilindim Boqqoj, Qanajqa.
 Ileden otyp Qorqogton,
 Alban menen Subardan,
 Ajlan captym bolboston.
 Qaj kijgenim qulpu ele,
 Qys kijgenim tylky ele.
 Ojmoqonum kyndyz, tyn,
 Satyra gatman kylky ele.
 Ogondo syrdym bir doolet,
 Qoldos bolup kop qurttu,
 Qoruptun uulu Nurdoolet,
 Qarmadym boloty qylty,
 Qazma ala kop qurtun,
 Baqac qara Qunugtu,
 Armanym qaldı qantejin,
 Ajdabadym qerimden,
 Ataqlı zor orustu,

5. ABDƏRQMAN UULU.

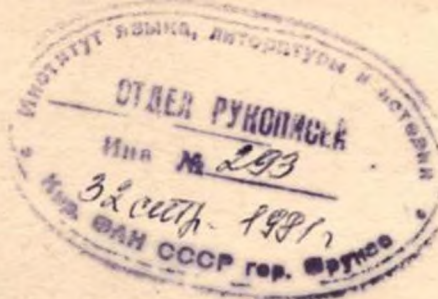
6. AL ZAMAN. /1894-ç./

Безъ-Көлдүк Солтоғай ырынын ырқыз ели
орусу жаға қарақандан кижинки заманды ырда-
ғань.

Өтүп кетти ал заман,
Еми келди тар заман.
Адамьна қараға
Оғол азыр ал заман.
Ал замандан алыңыз,
Андар қулақ салыңыз,
Бағға сөзды тоқтотуп,
Қулақанды салыңыз.
Зекетсиз болсо пайда қоғ,
Қажырсыз болсо малыңыз,
Ал замандың сөзүнен,
Ібиратты алыңыз.
Қолуна ұстап қаламды,
Ойлеп тұрсамз заманды,
Адам ата, Ава ене,
Пайқамбарлар ваахы отты,
Улуқман аким қары отты.

x/ 1922-ғылда Нарында Бығрајым Абдырақман
улунан сы јналған.

yrustem, Dastan pır etty,
 Aziret Aalь qer etty,
 Omoх, Osmen qar etty,
 Otuz ye miq saava
 Ogolox zaman vaarь etty.
 Tavьqь jdar daqь etty,
 İjman aazam aziret
 Avuu Qusup Muqambet
 Mustajьptar daqь etty.
 Skender menen Sulajman,
 Mamut gaadat qarь etty.
 Oolujalar vaarь etty,
 Ojsulquran daqь etty,
 Qoqsaqmat qasavaј,
 Hajьl aqzam pır etty.
 İdiris, bjsa tiryy etty,
 Bu sezymdu uqqanda
 Bujurbaqьn ajьrqa,
 İlijas qьzьr rajqambar
 Bular da etty qajьrqa.
 Ar zamandьn adamьn,
 Bajан qьlьp qazamьn,
 Men ajtamьn qarandar,
 Qaғ kunymde koғqonum,
 Koլge orus kelgenin,
 Bajан qьlьp ajtajьn,
 Koғkenyskeј yjezdyn,
 Koլde ekym syrgonyn,

Şol zamanda çarandı ar,
 Kælde qırqız bar eken,
 Kergeny çalqız mal eken.
 Berekesi bar eken.
 Musulmandı artıq sıjlağan,
 Beş min çılıq buqunun,
 Ar birisi ajdağan.
 Şol zamanda qırqızdar,
 Übadası bar eken.
 Mijzam menen işi çoq,
 Şarijatqa cala eken.
 Dıjne malı mol eken.
 Muqalim moldo çoq eken.
 Talaada östy qırqızdar,
 Şarijat mijzam bilbesten,
 Saqırıp aqıl suradı,
 Muqambedi tilmecten,
 Ar sıpatın ajtajın,
 Muqambedi j marqundun,
 Almada j esyp byrdegen.
 Aldına kelgen adandar,
 Arstandı kergon emede j,
 Ajbatına syrdegen.
 Çijdede j esyp byrdegen,
 Sırtınan kergon adandar,
 Syjlöege sozden syrdegen.
 Duğmanı keñse syrynen,
 Çyregy cocup zir degen.

Muqambodij marqumdun,
 Adamdun artsq aqib,
 Ajtqan sozyn andasan,
 Sarijatqa maqulu.
 Cecendigin bajqasan,
 Bulbul qushtaj aqib.
 Taqbasan ajtajin,
 Aramsytp qebedi,
 Ec bir adam aqib.
 Ajla qildy orusqa,
 Aqyl ajtte qyrqyzqa:
 Slam dinin bil dedt.
 Mijzam menen qyr dedi.
 Bramat aqqa ber dedi,
 Azyrqandy ojloson,
 Aldandy qara qer dedi,
 Qerge salqyn egindi,
 Tegiz uqcu kebindi,
 Tavajyn dedi ajbandy,
 Savaqqa berip balandy,
 Sarijatte moldodon,
 Taany dedi kimindi.
 Qyrqyzqa ajtte aqildy,
 Ec bolqun dep qerine
 Bagcy bol dep eline,
 Taany qildy orustu,
 Dajynduu qildy qorustu.
 Sajlatty qondo qyrqyzqa
 Ar uruudan bolustu.

Muqambedi j marqumdun,
 Aqaly zerek azvajdy,
 Ar bir işke şaşpajdy.
 Ançyjan menen Qaşqardan,
 Azyp kelgen sarttaqqa
 Aq saqaldy qyldy Tagpajdy.
 Tyrkstan menen Taşkendi
 Şamarqan menen Qoqondu,
 Ançyjan menen Qaşqardy,
 Baarbyn Tagpaj başqardy.
 Sarttar uqcu keşimdi,
 Men ajtajyn kimindi.
 Soodadan başqa bir işke,
 Şappadyn sarttar ajbyndy.
 Çazajyn senin kimindi
 Çaqşylap kytey dinindi,
 Qajran Tagpaj çoq boldu,
 Partija çyqqan açylvaj,
 Qalabanyn işinen
 Çarbyja qaldy açylvaj.
 Altı şaar, Qaşqar, Turpandyq,
 Namyzdaşar kişibiz
 Partijaqa bul tegyp,
 Bajtullaqa qan tegyp,
 Mecitte qyldy uruqtu.
 Pejline şajtan kirişti,
 Sultan Murat terebyz,
 Buzuqtu sizden kerebyz.

Ынтымаققа кирејисиз,
 Ынтымаققа келбејисиз,
 Сақырр салам җиберсе,
 Ҷақырр җоор бербејисиз.
 Ынабаттуу төресыз
 Озынден билбеј ајырты
 Ајылдан незин кересыз.
 Қатuu ајтууға болбојбуз,
 Қазыналуу төресыз.
 Қажран Тағрај марқумдun,
 Қалбады уул артында
 Тағрајдан мықты җоғ эле,
 Қарақол, Тағкен сартында,

===

Бажан қылып ајтажын,
 Келге орус келгенде
 Анҗыјандан сарт келди.
 Ар тараптан җурт келди,
 Дағр ајтсақ көркөнди,
 Келге дунқан келгенди,
 Дунқандан көрдык озыбыз,
 Өсөјур егек мингенди.
 Кегин бајқар қарасақ,
 Ҷағым кезсе қулағр,
 Ҷылыға оғғоғ тујағр.
 Оздерын бајқар қарасан
 Қытайға оғғоғ сыјағр.
 Көк мата серкен кижени,

Kerson egek mingeni,
 Kemzelinde çaqça çoq/
 Kerpicinde taqa çoq,
 Qylçyrajqan vaşy var,
 Qytajqca oqçoç cace var.
 Urqacşyşn vajqasaq,
 Uetaqandaj butu var.
 Sarşmsaq, pi jaz çyttanqan,
 At voçuna ыştanqan,
 Uetaqandaj ajaqçy,
 Urqacşyşn vajqasaq.
 Oşondoj ele şyjaqçy.
 Kijgenin kerdyk oşondo,
 Kək matadan serkeni,
 Eşni dıncandan kerdyk kerkendy.
 Ooqat qylşp alsşn dep,
 Tytyngə berdik egyzdy.
 Eşni dıncandan kerdyk semizdi.
 Oşol dıncan vajşrtşy,
 Eşni qyrqşzdan aldy zaşşrtşy.
 Qytajqca vormun taştady.
 Eşni qyrqşzca vorum vaştady.
 Qonçonun varşy yjune
 Oşol dıncan vajlarqa?
 Vaşşna çastşq çastaşşy,
 Vajşrtşy dıncan vajlardşn,
 Bolşoso malşn azdyqçy,
 Var ele çaman çastşqçy.

Bar' ele çaman çastıç.̇
 Emi vajçap korson duñçandı,
 Vajlıçında sanat çod çıç,
 Emi duñçandan vazqa manap çod,
 Emdigisin ajtajın,
 Kumuç saat salınır,
 Maldar' mızga duñçandın,
 Lampuk veçmant icinen,
 Bavirek, noot tıçınan,
 Kijgeni tegiz duñçandın,
 Qadinki çırçız vajında j.
 Vajlar' tegiz duñçandın,
 Çeçtin suuq kuyunde,
 Ujloru çyluu duñçandın,
 Çivekten çooluq salınır,
 Urasın vetke çaqınır,
 Çezdar' suluu duñçandın.
 Dıval' vijik çorçonu,
 Zamanaın çırçan,
 Emi duñçanañ mindi çorçonu.
 Duñçana çurtu er eken,
 İstegeni çer eken.
 Çara çerdi çaçatır,
 Çazın kytken eme eken.
 Çazaq, çırçız çalçınan,
 Otus, noçoj, saxınan,
 Bir duvandın vaarsınan,
 Artır varat vajlıç.̇

Бајлқанын белгиси,
 Кыздын куну болғондо,
 Он бес сомдон дунқандын,
 Малажынын ајлқы.
 Куну-туну тындырғай,
 Іштетер екен малаждь.
 Тартырат екен далаждь.

====

Озол дунқан келгенде
 Бичунун қажын ајта јын,
 Бірінсі артық сирі вах,
 Бір дубандь сұраған,
 Мұқамведіј, Сынбај,
 Бізге қуғон көрсусу,
 Мінден қылы ајдаған.
 Бајлқы артық Аалбај,
 Азығақ вајан қылајын.
 Аалбајдын алты уулу,
 Төреңандын төрт уулу,
 Оғуңандын екі уулу,
 Есер қылақ ваатъын,
 Аалбајдын алты уулу,
 Ақ сақайын сұрасаң,
 Сұлтанқұл вај ең солу.
 Қаныбек, Қуназ кенçесі,
 Дөлет кytкен адамда,
 Бір Сұлajман болбосо,
 Қунағбајдај болор да.

Muqambedij, Sınlıvay,

Bir dıvandı ıstıqan,

Aqlınlı artır qaratır,

Altın qada sen verip,

Aq padışa dostıqon,

Muqambedij, Sınlıvay,

Ötup ketti dıjneden.

Birin-biri taştavaj,

Zamanında ekeenen,

Adamlınlı uulu aşraqan.

Bajan qıllır qazajınlı,

Bırzıvaldınlı qalaası,

Bejna bolqon vazınan.

Muqambedij marqumdu

Asan marqum balası,

Ötup ketti qasınan.

Kimder olbes qalqanda

Muqambedij marqumda,

Çana dıjne salqanda.

С. ҚОЖОН ҚЫЛЫХ, /1889-ғ/.

7. ҚОЖОН ҚЫЛЫХ¹⁾ /1889-/.

Бай болуп қазақ, қырғыз тағыр елен,
 Етінді қансыр менен қығыр елен,
 Ақ маньн ақ буудайдын итке ықтыр,
 Адинден қиу мусулман ағыр елен.

Кеткен қоғ оғо қығын қатқан болуп,
 Бүтүнар мал адамдын қарқан болуп.

Бай болуп қазақ, қырғыз ағыр елен,
 Кіјгені оросинун мақмал болуп.

Қалвань¹⁾ сыјыр қайдым талаасына
 Қазақ менен қырғыздын арасына.

Оғо қығ қудай оңдор қазға сығса,
 Балалар минер некен танасын^а?

Қалвань сыјыр қайдым іјри тамды,
 Қојунға қатыр алдық көмес нанды.

Қојондун²⁾ қатулуқун мындан билгин.

Қојондо кyte алвадық сыјыр малды.

Тынқтық қоғ бир қанында ала қығтай,

Ахық сан сөзүлүртур тахамығтай.

Бир қерде ақ самандын қыты сығса,

1) х/ 1923-қылда, Талас қантону, Қырғалан
 деген қерде тұрууцу Еркебай Бердибай уулунан
 қыјналған. Бу ыр атақтыи Қанығ ақындын ыр
 екен, бул ақын қазақта туыр өткен.

Сугурдук кеткен ала қыран қуштај,
 Басара ақам болып қерік
 Қоныспрај инім қурген соңымда еріп,
 Қојондун қатуулуқын шымдан билгін,
 Ајқырьды алып қалдық саман беріп.

Мазмун аяған:
 Муртақов. К. Муртақов

В. ҚАСҚЫН. А / / 1916-қ /

Байқазы, Үкү, Кекебай,
 Балдары басыр қөе келді,
 Рајдасыз дүјно екен ај.
 Қидыр аке, Баатырған,
 Қырғыздан даана абылман,
 Басақалы қақынан,
 Далај кенег тавылған.
 Тоқтырбай молдо, Көбөген,
 Қызықтың қосқор қерінен,
 Қақпаалқа қасыр қонеген.
 Бекесонун туғаму

Х / 1922-қылда Нарын қантонунда Муса Байат
 улунан қыяналған. Бул ығ атақты ырыс, Тоқтысун
 Бооқасы улунун ығы екен.

Berendin özy bolcu ele,
 Najazbek menen Boruqcu,
 Bolup alqan boluşun,
 Taanьvaqan çat çerden,
 Tavabvaj çyret qonuşun.
 Qudaj bergen Nurmanbet,
 Qubaty ketip turqan saq.
 Ujlar çatyр too aşыр,
 Azamat erdin vaaryсь
 Butuna tartma tartьныр,
 Arman çyldь çөө vaыр.
 Keric kijsen Qaqşalda
 Kejpi ketip çyjrady.
 Kelin-qyzydn vaaryсь
 Kөp zarlanьp ьjladь.
 Qaqşaal ata çaryqtьq,
 Qara malь çerinde,
 Az boluşcu çer eken,
 Er vaşьna bir соqоj,
 Mojunça vays bolcu çer eken.
 Qolında malьn соq bolso,
 Qatьn-balaң satьp çer,
 Qatьz boluşcu çer eken.
 Urqasь, erkek taanьşыр,
 At boluşcu çer eken.
 Qaqşaal ata çaryqtьq,
 Qatьnь соq qara çan,
 Bajьdn çeri turvajь,

On tytyngo bir kişi,
 Baş boluucu çer eken.
 Beş-altı ujun aqsatır,
 Ajdar çyrgen myndan kör,
 Beker çactın çoquj der,
 Zarlap çyrgen myndan kör.
 Qaqsaal ata çarçıtıç,
 Tar boluucu çer eken,
 Atbaş, Marın, Bıç-Kel,
 Ajazı X Cuj, Qoçqordu,
 Çerdegen ar bir kişi
 Baj boluucu çer eken.
 Adandıñ baarın bajqasan
 Aqın suuça zar boldu.
 Alıp kelip ikeni,
 Qoj qorçolu aralaş
 Topuraq menen çar boldu,
 Kör mingenden çantetsin,
 Kylyk çorço çarçıtıç.
 Butuna çoçoj tartıñır,
 Qajda çarçıp olem der,
 Azamattan çarçıtıç.
 Keçinder kelet bulaxır
 Butunda tartma bulajır,
 Qız baldar kelet munaajır,
 Butunda tartma çarçıldır.
 Tentuštarn körgende
 Tegerenet ujalır.

Eşekke qantip minem dep
 Esepti qantip bilem dep.
 Coqojqo qantip kenem dep.
 Coquqa cıqsan olem dep,
 Ar çoruqu qaqsaalıdan,
 Kəkəjden tery ketpese,
 Erten tartınqan tartma
 Kecke deere çetpese,
 Kempirler kelet çetelyp,
 Birden çuırqam keteryp,
 Ayrıqa kelet qaqcandap,
 Qajrat qılyp vasqansızp.
 Altı çazar baldardan,
 Arqasızda bir waqtıq.
 Arqasızda
 Kötoralıvaj qarçardap,
 Buqu menen Sarıbaqıq
 Eşekke çugun artıldı,
 Ayrıqa menen kempir cal,
 Artıran vasızp tartındı.
 Qaqsaal, Turpan barqanı,
 Qajran çurt çaman dal boldu.
 Qajra tartıp çenese,
 Eşek degen dal boldu.
 Qudaj bilet ar işti,
 Itke door tijgen son,
 Son çılqanıñ waqınan,
 Bajge qılyp çarıştı.
 Qara çexie dandaqan,

Ҷайъ-қабъ сандақан,
 Кен Қоқор қалды ғажран сар,
 Қара булақ сеңирди,
 Ағтық менен сөр^нсарға,
 Бесараға кеңіри.
 Съсырқанақ тоқојлуу,
 Қырқолду басыр ытқадан,
 Тоқторбай менен Ковогон,
 Қоқордо қатыр сытқадан.
 Кен Қоқордун војунда
 Қалыстық менен сүзлегон,
 Қарғардық, сартты сүзлегон,
 Бексегонун бағанда
 Бексегонун туқулу,
 Бемел болғон сарғанды.
 Адамдан басты қар болду,
 Сеніз бел менен қасады,
 Қојғо қайлуу қериніз,
 Кенембай менен Қорқонбай,
 Ағтық туғани негиніз.
 А дағы сүхур қар болду.
 Қайқалған сибер несен туз,
 Қарықтық ата Бзық-Кел,
 Қурт-қумурсқа толдегон,
 Қулуну қумға келдегон.
 Қарықтықан Бзық-Кел,
 Ағтықтар малъ өлдегон.

Kék ceccekej qulpunqan,
 Kergen adam umtulqan.
 Aq ceccekej qulpunqan,
 Uqu kelge barsam dep,
 Adamdın naazı umtulqan.
 Qarlıqtıqın bızq-Kel,
 Besaaranın atası
 Qudajdın cındap tijgen batası.
 Alabaq menen Alaqol,
 Dıvana ata nazarı,
 Qajı-qısqı qar tısqı,
 Qudajdın tijgen eken nazarı.
 Qaqqaal ata qarlıqtıq,
 Engesyn ajtıp netejin,
 Aca qıtuq qos nazır,
 Kekoıden tuura keteni.
 Uen talaa menen qorumda,
 Qerden artıq korbedım,
 Sen endengen sonundu.
 Qarlıqtıqın,
 Bor dovo menen ton ata,
 Artıq qerde qajladı,
 Acuusuna tijiptir,
 Bısaqaal bızos qarlıqtıqın
 Qarınap alıp qajladı.

 Qaqqaal ata arqılıu

Коп тарттым сенин загыды,
 Ақ терек менен сьсқандан,
 Ах ким қасьр қуғьне жу,
 Бу дуйнөнү қьсқандан.
 Қууқу менен Қьзыл суу,
 Қьйла қатыр билеген,
 Ушу кунде Байқазы,
 Сариятты билеген.
 Қети-Өсүз менен Қарақол
 Қери керіс турғайы,
 Қердеген қығьы тьнаы,
 Қарақол ата вазары,
 Қадимкидеј қажьлыр,
 Сатылыр тұрат мазары.
 Қасьр келдиң ентелер/
 Несен вайдың ваарыы.
 Мизары вольр темселер.

